

ฐานข้อมูลด้านศาสนา ศิลปะ
วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลหนองคล้า
อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ฐานข้อมูลด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศบาลตำบลหนองคล้า อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ พื้นฟู และเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของ ท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและ สนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและร่วมในการดำเนินการ ด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจ และศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่าง เหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา เทศบาลตำบลหนองคล้าได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้ทำ การสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่สำคัญไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน ต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้นแล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนา แก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงครอบคลุมเนื้อหา สารและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิค ด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองใน สภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนโดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการ การค้า การสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการ ดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน เช่น ระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ พัฒนา และถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่นภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ เกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

วัฒนธรรม ประเพณี ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองคล้า

ประเพณีวันสงกรานต์และวันผู้สูงอายุ

สงกรานต์ ตรงกับวันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายนของทุกๆ ปี ถือว่าเป็น "วันขึ้นปีใหม่" ตามธรรมเนียมไทย โดยในวันสงกรานต์ นอกจากมีประเพณีรดน้ำดำหัวขอพรญาติผู้ใหญ่ตามที่ประชาชนชาวไทยถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานแล้ว ยังมีกิจกรรมรื่นเริงอื่นๆ อีก อาทิ การเล่นสาดน้ำประแป้ง เป็นต้น

ประเพณีวันเข้าพรรษา

"เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝนพระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน เพื่อป้องกันไม่ให้พระภิกษุสงฆ์ไปเหยียบย่ำนาข้าวของชาวบ้านเสียหาย โดยเริ่มตั้งแต่วันที่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า "ปฐิมพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา

"ออกพรรษา" ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า "วันปวารณา" หรือ "วันมหาปวารณา" คือ วันที่พระสงฆ์ทำปวารณากรรม เป็นการเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็น หรือสงสัยในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีลอยกระทง

ลอยกระทง เป็นพิธีอย่างหนึ่งที่มักจะทำกันในคืนวันเพ็ญ เดือน ๑๒ หรือวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ อันเป็นวันพระจันทร์เต็มดวง และเป็นช่วงที่น้ำหลากเต็มตลิ่ง โดยจะมีการนำดอกไม้ ธูป เทียน หรือสิ่งของใส่ลงในสิ่งประดิษฐ์รูปต่างๆ ที่ไม่จมน้ำ เช่น กระทง เรือ แพ ดอกบัว ฯลฯ แล้วนำไปลอยตามลำน้ำ ประเพณีลอยกระทงมีวัตถุประสงค์ เพื่อบูชาพระอุปคุตเถระที่บำเพ็ญบริกรรมคาถาในท้องทะเลลึก หรือสะดือทะเล บางแห่งก็ลอยกระทง เพื่อบูชาเทพเจ้าตามความเชื่อของตน บางแห่งก็เพื่อแสดงความขอบคุณพระแม่คงคา ซึ่งเป็นแหล่งน้ำให้มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์ต่างๆ รวมทั้งขอมาที่ ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงไป ส่วนบางท้องที่ ก็จะทำเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับ หรือเพื่อสะเดาะเคราะห์ ลอยทุกข์โศกโรคภัยต่างๆ และส่วนใหญ่ก็จะอธิษฐานขอสิ่งที่ตนปรารถนาไปด้วย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองคล้า

๑. ด้านการเกษตร

ที่	ภูมิปัญญา	เจ้าของ/ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การทำเกษตรผสมผสาน	นายพิเชษฐ์ สมบูรณ์ธรรม	หมู่ ๓ ตำบลทุ่งเบญจา

๒. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ที่	ภูมิปัญญา	เจ้าของ/ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ชมพู่ ๓ รส	นางจรรยา ลี	หมู่ ๓ ตำบลทุ่งเบญจา

๓. ด้านการแพทย์แผนไทย

ที่	ภูมิปัญญา	เจ้าของ/ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	หมอนวดแผนไทย	นางต้อย นักร้องทอง	หมู่ ๓ ตำบลทุ่งเบญจา

๔. ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ที่	ภูมิปัญญา	เจ้าของ/ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	โครงการระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน โดยใช้ระบบบึงประดิษฐ์ (Constructed Wetland)	เทศบาลตำบลหนองคล้า	หมู่ ๓ ตำบลทุ่งเบญจา

๕. ด้านศิลปกรรม

ที่	ภูมิปัญญา	เจ้าของ/ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	วงปี่พาทย์	นายปัญญา บุญมา	หมู่ ๓ ตำบลทุ่งเบญจา
๒	วงดนตรีแห่หน้างานบวช แห่ขันหมาก แห่งาน แต่งงาน	นายสมนึก เจริญศิลป์	หมู่ ๓ ตำบลทุ่งเบญจา

ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถานในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองคล้า

๑. วัดศรีเมือง

สถานที่ตั้ง

เลขที่ ๓๘/๑๑ ซอย เทศบาล ๑๑ ตำบลทุ่งเบญจา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

วัดศรีเมือง เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของศาสนิกชนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง เป็นวัดสวยงามอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี มีการจำลองสังเวชนียสถาน ๔ ตำบลมาไว้ที่นี่ เป็นวัดที่มีพื้นที่กว้างขวาง โดยมีเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระมหาชนก เขมกาโม หมายเลขโทรศัพท์

๐๙๓-๕๑๕-๖๔๙๔

๒. วัดทุ่งเบญจา

สถานที่ตั้ง

เลขที่ ๒๐๐ หมู่ ๓ ตำบลทุ่งเบญจา อำเภอนาทม จังหวัดน่าน

วัดทุ่งเบญจา เป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของศาสนิกชนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งวัด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระครูสุตสิกขากร (เจ้าอาวาสวัดทุ่งเบญจา) โทรศัพท์ ๐-๓๙๓๙-๕๔๘๖

๓. ศาลเจ้าพ่อห้วยสะทอน

๑

สถานที่ตั้ง

หมู่ ๓ ตำบลทุ่งเบญจา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ศาลเจ้าพ่อห้วยสะทอน เป็นศาลที่ชาวบ้าน ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้นด้วยความศรัทธาเพื่อเคารพสักการบูชา ความเชื่อและพิธีกรรม เล่าว่า ศาลเจ้าพ่อห้วยสะทอนแห่งนี้มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นอย่างมาก ขอพรอะไรก็สำเร็จสมปรารถนา สิ่งที่ชาวบ้านนำมาถวาย ได้แก่ น้ำอ้อยคั้น น้ำผลไม้ หัวหมู และเป็ด การบน สามารถบนได้ทุกอย่าง และการแก้บน สามารถแก้บนได้ตามความเหมาะสม แต่ส่วนใหญ่จะมีการแก้บนด้วยการนำวงปี่พาทย์ และการแสดงลิเกมาถวายแก่เจ้าพ่อห้วยสะทอน มีพิธีกรรม ได้แก่ เทศกาลสราทจีนและเทศกาลกินเจเพียงเท่านั้น ซึ่งทำให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนในเขตอำเภอท่าใหม่

๔. ศาลเจ้าพ่อหนองคล้า

สถานที่ตั้ง

หมู่ ๓ ตำบลทุ่งเบญจา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ศาลเจ้าพ่อหนองคล้า เป็นศาลที่มีผู้คนเข้ามาราบไหว้สักการบูชาเป็นประจำ ความเชื่อและพิธีกรรมเล่าว่า การขอพรสามารถขอพรได้ทุกเรื่อง เช่น การเรียน การค้าขาย หรือโชคลาภ การบนสามารถบนได้ทุกเรื่อง ส่วนการแก้บน ทำการแก้บนได้ตามความเหมาะสม พิธีกรรมมีเพียงเทศกาลสราทจีนเท่านั้น เนื่องจากพิธีกรรมอื่นๆ ชาวบ้านทำร่วมกันที่วัด